

5. Лисенко І. В. Трансформація методичної діяльності в закладах П(ПТ)О в умовах дистанційного навчання та воєнного стану // Актуальні питання професійної освіти. – 2024. – № 1(19). – С. 42–56.

УКРАЇНСЬКА МОВА У СОЦМЕРЕЖАХ: ЧОМУ ЦЕ ВАЖЛИВО?

О.О. Льїна, студент,

Науковий керівник - ст. викл. Н.Р. Разумовська

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасному комунікаційному просторі соціальні мережі перестали бути лише інструментом розваги, перетворившись на потужний майданчик формування національної ідентичності та мовної стійкості. Процес масового переходу українських користувачів на рідну мову в цифровому середовищі, що активізувався після 2022 року, свідчить про глибоку трансформацію суспільної свідомості. Мова в соцмережах сьогодні виконує не лише номінативну чи комунікативну функції, а й стає маркером безпеки, приналежності до певної спільноти та інструментом протидії гібридним загрозам в інфопросторі.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу нових мовних практик, зокрема явища «цифрового волонтерства», поширення мережевого сленгу та специфіки функціонування державної мови в умовах неформального спілкування. Дослідження того, як українська мова адаптується до алгоритмів платформ[7] (Instagram, TikTok, X, Telegram) та як вона впливає на лояльність аудиторії, дозволяє зрозуміти вектори подальшого розвитку мовної політики України. Це не просто питання лінгвістики, а стратегічний аспект зміцнення державного суверенітету в глобалізованому світі.

Мова в такому середовищі відіграє ключову роль, адже вона не лише передає інформацію, але й визначає, до якого культурного та інформаційного простору належить людина. Використання української мови у соцмережах стає не тільки питанням комунікації, а й питанням позиції, безпеки та відповідальності[8].

Сьогодні мовне питання досліджується не лише в медіапросторі, а ще й

науковцями-дослідниками, такими як: Л. Масенко, займається загальною мовною ситуацією; О.Данилевська - дослідниця мовної політики та функціонування української мови в різних сферах суспільного життя; О. Авраменко - хоча він більше популяризатор, його спостереження за динамікою мовних норм у медіапросторі є цінними для прикладних досліджень; Н.Костенко - фахівець із соціології масових комунікацій та ін.

За даними Київського міжнародного інституту соціології (КМІС)[1], після початку повномасштабного вторгнення значно зросла частка українців, які свідомо перейшли на українську мову у повсякденному житті та онлайн-комунікації. Це свідчить про зміну мовної поведінки не лише як культурного, але й як політичного вибору.

Також інші аналітичні платформи зазначають, що алгоритми соціальних мереж реагують на мовний контент[6,7]: чим більше створюється українськомовного контенту, тим активніше він просувається в межах українського сегменту. Це сприяє формуванню окремого цифрового простору, який поступово стає більш автономним.

Важливими пунктами нашої мови, бо треба пам'ятати що це наша ідентичність)[5]:

- Ідентичність
- Інформаційна безпека

11. Розвиток та підтримка нашого українського інфопростору

- Культура скасування

Ідентичність це фундамент. Якщо людина говорить українською в соцмережах - вона транслює себе як частину українського культурного коду. Особливо в умовах війни коли ми маємо справу з агресією російської федерації. Завдяки ідентичності ми одразу можемо зрозуміти що людина з України та належить до нашого інфопростору.

Процес побудови української національної ідентичності ускладнювався довготривалими спробами викорінення національних цінностей та ідей, пригніченням національної свідомості й нищенням історичної пам'яті,

національних здобутків через створення монолітної «радянської» ідентичності. Отже, зазначає О. Пахльовська, ми маємо справу з культурою та суспільством, котре «впродовж принаймні трьох століть проіснувало фактично в режимі постійного геноциду, етноциду і лінгвоциду, – суспільством, у якому відтак були поруйновані етичні основи внутрішньої та зовнішньої комунікації» [2].

Ідентичність важлива для нас як розуміння своєї ідентичності та належності у нашому культурному просторі та розвитку у соцмережах.

Ідентичність також нам потрібна для тотожності та самосвідомості у такі часи, а також етнічну і культурну приналежність до України. Наша країна має свою історію, яку ми повинні завжди знати та пам'ятати, а тому ідентичність у нашому часі серед соцмереж у першу чергу важлива.

Інформаційна безпека потрібна нам насамперед із-за потрапляння російськомовного контенту автоматично в алгоритмічну стрічку росіян, або в орбіту «руського міра». Українська мова — це цифрова демаркаційна лінія.

Завдяки Українській мові у інфопросторі ми можемо одразу обгородити себе набагато більше від фейкової інформації або дезінформації, яка може до нас потрапляти у Telegram, платформу X (Twitter), Instagram, Facebook та TikTok. Також офіційні новинні акаунти у соцмережах чи Telegram канали завжди використовують українську мову та перевірену інформацію.

Без інформаційної безпеки та української мови багато неправдивої, і маніпулятивної інформації яка надалі би у більшості кількості поширювалася у нашому інфопросторі із-за економічної, політичної чи іншої вигоди.

Для розвитку та підтримки нашого українського інфопростору можна описати так: Коли створюєш український контент — алгоритм соцмереж бачить попит - просуває - формується середовище. Але варто зазначити увагу на роль алгоритмів соціальних мереж. Більшість платформ згадані вище, Instagram, TikTok або X (Twitter), працюють за принципом рекомендацій, які залежать від мови контенту, з яким взаємодіє саме користувач[7].

Якщо людина споживає переважно російськомовний контент, алгоритми починають пропонувати ще більше подібного контенту, що поступово формує

відповідне інформаційне поле. Таким чином користувач може опинитися у середовищі, де поширюються проросійські наративи, дезінформація або маніпулятивні повідомлення.

Без цього всі українські автори та авторки в тіні. Також це розвиток нашого культурного простору та ідентичності. Але найголовніше це старанність, унікальність і створення чогось нового для українського інфопростору серед якого ми знаходимося кожен день. Багато авторів/авторок, гуртів, музикантів/музиканток, митців, блогерів/блогерок створюють кожен день унікальний контент українською мовою для кожного на різну тему, різних жанрів та інше[7].

Багато хто формувався на російському контенті та може ідентифікувати себе із чимось або кимось що є прив'язкою до культури нашого ворога через спогади які є приємними та важливими, але маючи бажання підтримувати наш український інфопростір та створювати нові, важливі і унікальні спогади завдяки нашим творчим людям.

Культура скасування (cancel culture) – це сучасна форма публічного осуду, бойкоту або відмови від підтримки відомих людей чи компаній за дії/висловлювання, які вважаються неприйнятними, образливими або суперечливими. Вона виникла в соцмережах як інструмент впливу на лідерів думок, що призводить до втрати репутації, контрактів, а іноді — кар'єри[6].

«Культура скасування — це симптом того що суспільство дорослішає. Вона з'являється там, де більше немає толерантності до приниження, зради чи байдужості.»

Рома геній, автор ютуб-каналу «рома геній», головний редактор відеожурналу Ікла та митець)[4,5].

Що взагалі таке культура скасування? Почнемо з того що це не просто «набіг хейтерів», як це часто спрощують. Це реакція спільноти на публічні вчинки або слова, які суперечать моральним чи етичним цінностям спільноти.

Кенсел-культура з'явилась на Заході як спосіб дати голос маргіналізованим групам, коли офіційні інститути не карали за сексизм, расизм,

гомофобію, тощо. Іншими словами — це альтернативна судової системи, яка часто не працює. Але в умовах, коли моральні межі розмиті, а публічні особи мають вплив, культура скасування стає засобом громадського регулювання. Для України це особливо важливо, бо ми все ще очищаємося від колоніального спадку. У нас це не просто «злість натовпу», а відмова толерувати проросійські наративи, українофобію, мову окупанта чи нульову відповідальність за публічні слова)[6].

Але найголовніша проблема культури скасування це часте перетворення на цькування без права на виправлення. На платформі X це у нас часто називають «шакалячий експрес» і часто немає чітких критеріїв: Кого скасували? За що? Коли пробачити?

Якщо дивитися у майбутньому роль української мови у соціальних мережах, ймовірно, ще лише зростатиме. Це пов'язано як із суспільними змінами, так і з розвитком технологій.

Алгоритми платформ усе більше враховують локальний контент, а також інтереси користувачів до національного продукту. Це створює можливості для подальшого розвитку українськомовного середовища.

Крім того, важливу роль відіграватиме штучний інтелект, який уже зараз використовується для модерації контенту, а також перекладів та рекомендацій. Від того, наскільки активно українська мова буде представлена в цифровому просторі, залежить її позиція у глобальному інформаційному середовищі та від нас кожного.

Отже, українська мова у соціальних мережах є не лише засобом комунікації як іноді ми сприймаємо, а й важливим елементом національної ідентичності, інформаційної безпеки та розвитку культурного простору[3].

Її використання сприяє формуванню нашого незалежного українського інформаційного середовища, зменшенню впливу дезінформації та підтримці власного культурного продукту.

Таким чином, свідомий вибір мови у соціальних мережах має стратегічне значення для майбутнього України і нашого майбутнього.

Список використання джерел

1. Київський міжнародний інститут соціології. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kiis.com.ua>
2. Пахльовська О. Українська культура у вимірі «пост»: посткомунізм, постмодернізм, поствандалізм / О. Пахльовська // Сучасність. Ч.10. 2003.
3. Радикальний прогрес. У соцмережах української стало набагато більше. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://texty.org.ua>
4. Рома геній, відео з ютуб-каналу «рома геній» [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://youtu.be/Yrex_fv35qM?si=gBhtKckKyoLnCc33
5. Рома геній, відео з ютуб-каналу «рома геній». [Електронний ресурс]- Режим доступу: https://youtu.be/_5PP3zUdBZs?si=kZKI1OwxG-TLQfdt
6. Суспільна культура. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://suspilne.media/culture/48015-so-take-cancel-culture-ta-ak-ludi-znovu-opinilisa-po-rizni-boki-barikad/>
7. Укрінформ: актуальні новини України у світу. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/>
8. Центр контент-аналізу: Українська мова посилює свої позиції у соціальних мережах. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://detector.media>

САМООРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

І.О. Штефан, студент,

Науковий керівник - к. біол. наук, доцент Ю.Ю. Ільїна

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні характеризується системними трансформаціями, зумовленими цифровізацією освітнього середовища, інтеграцією інформаційно-комунікаційних технологій та адаптацією освітнього процесу до умов соціальної нестабільності. Пандемія COVID-19, а згодом і воєнний стан стали потужними каталізаторами переходу до дистанційного формату навчання, що актуалізувало проблему перегляду традиційних дидактичних підходів і ролей суб'єктів освітнього процесу.

У нових умовах особливого значення набуває самоорганізація навчальної діяльності як інтегральна компетентність здобувача вищої освіти, що визначає не лише ефективність засвоєння знань, а й здатність до безперервного професійного розвитку. Дистанційне навчання істотно трансформує співвідношення зовнішньої педагогічної регуляції та внутрішньої саморегуляції студента, зміщуючи акцент у бік автономії, відповідальності та самостійності.